

ΛΕΣΒΟΣ

«Φύση – Περιβάλλον»

Απολιθωμένο Δάσος - Γεωπάρκο - Μονοπάτια - Περιπατητικές διαδρομές

*Ο Δήμαρχος Λέσβου
Σπύρος Γαϊηνός*

«Αξίολογες προσπάθειες που στοχεύουν στην τουριστική προβολή και στην ανάδειξη της Λέσβου, όπως αυτό το έντυπο, αποτελούν μια από τις πρώτες προτεραιότητες της Δημοτικής Αρχής. Από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας, η Λέσβος, υπήρξε πάντοτε νησί με ξεχωριστή ιστορική, πνευματική και ποιητιστική σημασία.

Η Λέσβος είναι ένας προορισμός που μπορεί να ευχαριστήσει και να ικανοποιήσει τον κάθε επισκέπτη. Προσφέρεται για ήρεμες οικογενειακές διακοπές, για επισκέψεις σε αμέτρητα αξιοθέατα και μουσεία, για θρησκευτικό και ιαματικό τουρισμό αψιλά και για νέους επισκέπτες. Η παρούσα έκδοση, μας χαροποιεί ιδιαίτερα, γιατί φιλοδοξεί να κάνει ευρύτερα γνωστό το νησί μας, που αποτελεί ιδανικό προορισμό, ένα φυσικό παράδεισο. Έναν τόπο, όπου σε συνεπαίρνουν τα παιχνίδια της φύσης με τη θάλασσα και τη στεριά, η ζεστή φιλοξενία των κατοίκων, τα μοναδικά τοπικά προϊόντα και η αρχοντιά του. Τέτοιες εκδοτικές κινήσεις, δίνουν μια ποινή καλή ευκαιρία στον αναγνώστη να γνωρίσει ένα σπουδαίο νησί, που τα πάντα είναι γνήσια, πρωτότυπα, ζωντανά. Σας καλώ, φίλοι, να επισκεφθείτε την υπέροχη Λέσβο και να ανακαλύψετε τις μοναδικές ομορφιές της».

*Ο Αντιδήμαρχος Ποιητισμού – Τουρισμού
Κωνσταντίνος Αστυρακάκης*

Αξιοποιώντας το συγκεκριμένο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την προβολή της Λέσβου, μας δόθηκε η δυνατότητα έκδοσης τριών τουριστικών οδηγών που στο σύνολό τους, περιέχουν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα των ψηφιοκεκτημάτων του νησιού μας. Οδηγών γνώσης, περιπέτειας, γεύσης, και απόλαυσης για ένα νησί που σαγηνεύει με την ομορφιά, τη γαλήνη και την αυθεντικότητά του.

Καλές διακοπές!

Βιβλιογραφία:

Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α.Ε. 2009. (ΕΤΑΛ Α.Ε.). ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΝΗΣΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ»

Ε. Βελιτζέλος, Μ. Ζούρος, Π. Σεραϊδης, Ε. Κόντης (1999). Συμβολή στη μελέτη της παλαιοχλωρίδας

του Απολιθωμένου Δάσους της Λέσβου. Δημιουργία του Γεωπάρκου Σιγρίου, Δελτίο Ελληνικής Γεωλογικής Εταιρίας vol. XXXIII, 89-98.

Ν. Ζούρος (2012). Γεωπάρκο Λέσβου.

ΤΕΔΚ, ΕΤΑΛ Α.Ε., 2008. Περιπατώντας στα μονοπάτια της Λέσβου. Μυτιλήνη.

Ν. Ζούρος (2010). Lesvos Petrified Forest Geopark, Greece

Φωτογραφίες: Τζέλη Χατζηδημητρίου (www.odoisporikon.com), Σύλλογος "Ορειάς", www.lesvosnet.gr, www.airmaritime.gr, www.aeolislesvos.gr, Δ. Μπισσαντάς,

Π. Τσαμάκης, Α. Ντρουχακόβα, Γ. Ιατρουδάκης

Επιλογή φωτογραφιών: Κωνσταντίνος Αστυρακάκης

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Γραφικά - Σχεδιασμός: Intraway ΕΠΕ

Επιμέλεια ύλης: Κωνσταντίνος Αστυρακάκης

Πρόλογος και κείμενα για διαδρομές: Μανταμάδου, Πλωμαρίου, Σιγρίου-Ερεσού-Αντίσης,

Γέρας, Αγιάσου, Πέτρας, Πολυχίτου: Κωνσταντίνος Αστυρακάκης

Η Λέσβος, το τρίτο σε μέγεθος ελληνικό νησί και το έβδομο στη Μεσόγειο, έχει έκταση 1636 τ. χλμ. Το νησί είναι διάσπαρτο από μοναδικής αξίας και σπουδαιότητας γεωλογικά μνημεία και γεωμορφές όπως ηφαιστεια, θερμές πηγές, σημαντικές απολιθωματοφόρες θέσεις, μεγάλα γεωλογικά ρήγματα, σπήλαια, καταρράκτες, παράκτιες γεωμορφές που αποτελούν σημαντικά τεκμήρια της γεωλογικής ιστορίας της λεκάνης του Αιγαίου.

Η Λέσβος περιλαμβάνει σημαντικές περιοχές οικολογικής αξίας ενταγμένες στο δίκτυο Φύση 2000. Στη Λέσβο συναντώνται προϊστορικά και ιστορικά αρχαιολογικά μνημεία, μεσαιωνικά κάστρα, βυζαντινά μοναστήρια, παραδοσιακά χωριά ενώ παράλληλα διαθέτει πλούσια αρχιτεκτονική κληρονομιά που συνδέεται με το μοναδικό γεωλογικό και φυσικό περιβάλλον της. Στο νησί σχηματίζονται πλήθος κόλποι όπως οι κόλποι της Γέρας και της Καλλονής και πλήθος όρμων και ακρωτηρίων, ενώ φιλοξενούνται σημαντικοί υγροβιότοποι. Το έδαφος είναι ορεινό με ψηλότερη κορυφή το όρος Όλυμπος και έχει εύφορες κοιλάδες με άφθονα νερά, κυρίως στα νότια. Το βόρειο τμήμα είναι φτωχότερο σε βλάστηση με ηφαιστειακά πετρώματα, ενώ ανατολικά και κεντρικά το νησί είναι κατάφυτο με ελαιώνες, πεύκα, έλατα, πλατάνια κ.ά. Στα ανατολικά του νησιού, εκτείνονται αλυκές και βιότοποι εξαιρετικής σημασίας όπου κατά περιόδους συχνάζουν σπάνια πουλιά. Από την αρχαιότητα θεωρείτο πως ήταν ο τόπος με την μεγαλύτερη ηλιοφάνεια στην Ελλάδα καθώς εδώ λατρευόταν ο Θεός του φωτός Απόλλων με διάσπαρτα ιερά του σε όλο το νησί και στην απέναντι Μικρασιατική Ακτή. Το κλίμα στο νησί είναι ήπιο, μεσογειακό με μεγάλη ηλιοφάνεια και αυξημένες βροχοπτώσεις το χειμώνα.

Η Λέσβος ως παγκόσμιο Γεωπάρκο της Unesco

Στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων της Unesco και το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων εντάχθηκε ολόκληρο το νησί της Λέσβου για την περίοδο 2013-2016, επεκτείνοντας τα όρια του υπάρχοντος Γεωπάρκου Απολιθωμένου Δάσους σε όλη τη Λέσβο. Η απόφαση ένταξης του ΓΕΩΠΑΡΚΟΥ ΛΕΣΒΟΥ επικυρώθηκε κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του Γραφείου Γεωπάρκων της UNESCO στα πλαίσια του 11ου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου Γεωπάρκων που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή Αγουσα της Πορτογαλίας, από 19 έως 21 Σεπτεμβρίου 2012, όπου αναγνωρίστηκε η πολιτισμική, αρχαιολογική και ιστορική αξία της Λέσβου.

Τα χαρακτηριστικά του Γεωπάρκου Λέσβου περιλαμβάνουν τη γεωλογική και γεωμορφολογική δομή, τα παλαιοντολογικά ευρήματα, τους γεωτόπους και τα τοπία, τις φυσικές προστατευόμενες περιοχές, τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά αλλά και την κατάσταση διαχείρισης και αξιοποίησής τους. Περιλαμβάνουν επίσης μεγάλο αριθμό γεωλογικών μνημείων που καλύπτουν το σύνολο της έκτασης της Λέσβου (θέσεις απολιθωμάτων, ηφαιστεια και ηφαιστειακοί γεωτόποι, σπήλαια, γεωθερμικά πεδία, γεωμορφές και τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλους) καθώς και προστατευόμενες περιοχές. Επίσης οι υπάρχουσες υποδομές εναλλακτικού τουρισμού και οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στη Λέσβο συμβάλλουν στην προστασία του φυσικού και γεωλογικού περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη μελλοντικών δράσεων του τουρισμού.

Γεώτοποι και γεωλογικά μνημεία

Στο Γεωπάρκο Λέσβου αποκαλύπτονται σημαντικά τεκμήρια της γεωλογικής ιστορίας της λεκάνης του Αιγαίου των τελευταίων 300 περίπου εκατομμυρίων ετών. Μας δίνονται πληροφορίες για τα πρώτα στάδια εξέλιξης του Αιγαίου, την περίοδο που στο χώρο ανάμεσα στην Ευρώπη και την Αφρική υπήρχε ένας μεγάλος ωκεανός, η Τηθύς.

Η Τηθύς λειπούργησε ως ωκεάνιος χώρος για εκατοντάδες εκατομμύρια χρόνια μέχρι που καταστράφηκε οριστικά πριν από 45 περίπου εκατομμύρια χρόνια. Από την καταστροφή της Τηθύως αναδύθηκε μια εκτεταμένη χερσαία περιοχή στον χώρο του σημερινού Αιγαίου, η μυθική Αιγιίδα, η οποία καταλάμβανε το χώρο από τη μικρασιατική ενδοχώρα μέχρι την ηπειρωτική Ελλάδα. Η Λέσβος αποτελούσε τμήμα αυτής της ενιαίας χερσαίας περιοχής, την οποία κάλυπταν πυκνά τροπικά - υποτροπικά δάση. Πριν από 21,5 - 16,5 εκατομμύρια χρόνια δημιουργήθηκαν τα σημαντικά ηφαιστειακά κέντρα αλλά και οι εντυπωσιακές ηφαιστειακές δομές που εμφανίζονται διάσπαρτες σε όλη τη Λέσβο (Λεπέτυμνος). Η ηφαιστειακή δραστηριότητα οδήγησε στη δημιουργία του Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου.

Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου

Στο δυτικό τμήμα της Λέσβου δεσπόζει το Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου, το οποίο αποτελεί ένα από τα ωραιότερα και σπανιότερα σε παγκόσμια κλίμακα μνημεία της γεωλογικής μας κληρονομιάς και το σημαντικότερο γεωλογικό μνημείο του Γεωπάρκου Λέσβου. Δημιουργήθηκε πριν από 20 περίπου εκατομμύρια χρόνια, όταν ηφαιστειακά υλικά κάλυψαν και απολίθωσαν το δάσος που κάλυπτε τότε την περιοχή. Ανακηρύχθηκε δε, ως «Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης» το 1985.

Τα ευρήματα στην περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους αποκαλύπτουν ότι η περιοχή αποτελούσε τμήμα ενός μεικτού δάσους κωνοφόρων και αγγειόσπερμων δένδρων, ένδειξη ότι η χλωρίδα της περιοχής είχε εξελιχθεί σημαντικά. Τα κωνοφόρα αντιπροσωπεύονται από γένη των οικογενειών Ταξοδιίδες, Πρωτοπευκίδες, Πευκίδες και Κυπαρισσίδες. Στα αγγειόσπερμα ανήκουν αρκετά από τα απολιθωμένα είδη που έχουν προσδιορισθεί, όπως δένδρα Κανέλλας, Δάφνης, Λεύκης, Καρυδιάς, Οξιάς, Σκλήθρου, Πλάτανου, Σφένδαμου, πολλά είδη Δρυός (Βαλανιδιάς) κ.ά. Ιδιαίτερης σημασίας ευρήματα είναι τα απολιθώματα φοινικόδενδρων, αφού αποτελούν την πρώτη καταγραφή ιστάμενων απολιθωμένων φοινίκων. Η σύνθεση της απολιθωμένης χλωρίδας δείχνει ότι το Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου αναπτύχθηκε σε υποτροπικό κλίμα. Η αυτοχθονία του Απολιθωμένου Δάσους αποτελεί ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του καθώς τα δέντρα απολιθώθηκαν στη φυσική τους θέση ανάπτυξης. Παράλληλα, η περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους ανήκει στις προστατευμένες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ενώ προστατεύεται επίσης από τη Συνθήκη της Βαρκελώνης και σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή σύμβαση για το τοπίο.

Επισκέψιμα Πάρκα του Απολιθωμένου Δάσους

Μέσα στην προστατευόμενη περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους βρίσκονται οι σημαντικότερες επισκέψιμες θέσεις στις οποίες έχουν διαμορφωθεί σε επισκέψιμα Πάρκα:

- το Πάρκο του Απολιθωμένου Δάσους, στην τοποθεσία Μπαλή Αλώνια
- το Πάρκο Σιγρίου, δίπλα στις εγκαταστάσεις του Μουσείου στο Σιγρι
- το Πάρκο Πλάκας Σιγρίου, που βρίσκεται 800 μέτρα νότια του Σιγρίου
- το θαλάσσιο Πάρκο Νησιώπης.

Πάρκο Απολιθωμένου Δάσους

Το Πάρκο Απολιθωμένου Δάσους, δημιουργήθηκε το 1987 και αποτελεί το πρώτο πάρκο επίσκεψης του Απολιθωμένου Δάσους. Ήδη από τον 18ο αιώνα, η περιοχή του Πάρκου Απολιθωμένου Δάσους, αναφέρεται ως «Κύρια Απολιθωμένη». Στο Πάρκο του Απολιθωμένου Δάσους η συστηματική ανασκαφική έρευνα που πραγματοποιεί το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας έφερε στο φως πολλά φυτικά απολιθώματα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται ο μεγαλύτερος μέχρι σήμερα γνωστός ιστάμενος κορμός απολιθωμένου δένδρου, όχι μόνο για τη Λέσβο αλλά με βεβαιότητα για ολόκληρη την Ευρώπη. Το ύψος του είναι 7,02 μέτρα και η περίμετρος του 8,58 μέτρα ενώ αποτελεί πρόγονο του σύγχρονου δένδρου της Σεκόιας.

Πάρκο Πλάκας

Μια σημαντική προστατευόμενη απολιθωματοφόρα θέση βρίσκεται στη θέση Πλάκα Σιγρίου σε απόσταση περίπου 800 μέτρων νότια του οικισμού Σιγρίου. Σε αυτήν τη θέση έχουν αποκαλυφθεί σημαντικά φυτικά απολιθώματα – μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται ο γιγαντιαίος απολιθωμένος κορμός, περιμέτρου 13,7 μέτρων και διαμέτρου 3,70 μέτρων, που αποτελεί – σύμφωνα με τα στοιχεία της παγκόσμιας βιβλιογραφίας - τον μεγαλύτερο σε διαστάσεις ιστάμενο απολιθωμένο κορμό σε ολόκληρο τον κόσμο. Το δένδρο αυτό ανήκει στις Δαφνίδες.

Πάρκο Σιγρίου

Το Πάρκο Σιγρίου δημιουργήθηκε από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου σε έκταση 30 στρεμμάτων στην νότια πλευρά του ομώνυμου οικισμού. Πρόκειται για ένα εξαιρετικής σημασίας «Γεώτοπο» λόγω της σπανιότητας και της μεγάλης επιστημονικής αξίας των φυτικών απολιθωμάτων, τα οποία παρέχουν πληροφορίες τόσο για τα ηφαιστειακά πετρώματα όσο και για την γεωλογική εξέλιξη της περιοχής.

Θαλάσσιο Πάρκο Νησιώπης

Νησιώπη είναι η νησίδα που κλείνει από δυτικά τον κόλπο του Σιγρίου. Στη Νησιώπη έχει δημιουργηθεί από το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου το νέο θαλάσσιο πάρκο Απολιθωμένου Δάσους στο οποίο συναντώνται μοναδικής αξίας ιστάμενοι και κατακείμενοι απολιθωμένοι κορμοί, ρίζες, ριζικά συστήματα και κλαδιά. Από τα εντυπωσιακότερα ευρήματα που έχουν ανακαλυφθεί είναι ένας γιγάντιος κατακείμενος κορμός δένδρου σεκόιας που αποκαλύφθηκε σχεδόν ακέραιος στη φυσική του θέση. Ο απολιθωμένος κορμός είναι μήκους 17,20 μέτρα ενώ η διάμετρος του κοντά στη βάση του κορμού είναι 1,70 μέτρα. Επίσης, εντοπίστηκε εντυπωσιακός κατακείμενος απολιθωμένος κορμός προγονικής μορφής πεύκου μήκους 12,44 μέτρα. Αλλά και στη θαλάσσια περιοχή γύρω από το νησί, εμφανίζονται δεκάδες απολιθωμένοι κορμοί δένδρων που βρίσκονται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Παράλληλα, η θαλάσσια ζώνη γύρω από τη Νησιώπη χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά πλούσια βιοποικιλότητα, την παρουσία σημαντικών τύπων βιοκοινοτήτων και παρουσιάζει ιδιαίτερο καταδυτικό ενδιαφέρον για όλα τα επίπεδα χάρη στην πλούσια βιοποικιλότητα και στην ύπαρξη απολιθωμένων κορμών σε μικρά βάθη. Η μετάβαση των επισκεπτών στο θαλάσσιο Πάρκο Νησιώπης γίνεται με ειδικό σκάφος με γυάλινο πυθμένα.

Ο Υδάτινος κόσμος της Λέσβου: υγροβιότοποι, καταρράκτες και ποτάμια

Στον υγροβιότοπο του κόλπου της Καλλονής η θάλασσα δεν έχει ούτε κύμα ούτε αφρό. Αυτό ακριβώς το πλούσιο σε ζωή περιβάλλον διαλέγουν τα πουλιά, ενώ την άνοιξη και το φθινόπωρο ακολουθούν και οι άνθρωποι που τα παρατηρούν. Ο υγροβιότοπος, που έχει ενταχθεί στο Δίκτυο Προστασίας Natura 2000, εκτός από το θαλάσσιο χώρο του κόλπου, περιλαμβάνει και μεγάλο αριθμό αλυκών.

Στα ανατολικά του νησιού, ο ποταμός Ευεργέτουλας και το έλος Ντιπίου δημιουργούν άλλον έναν εντυπωσιακό υγροβιότοπο, αυτόν του Ντιπίου - Λάρσου. Στις εκβολές του βρίσκουν φωλιά πολλά ερπετά, αμφίβια, πουλιά και έντομα. Αγριόχηνες και πάπιες, αλκυόνες, ερωδιοί και άλλα πουλιά που ψάχνουν για τροφή καταλήγουν στις εκβολές των ποταμών Αλμυροπόταμος και Βούρκος, στον υγροβιότοπο των Βατερών.

Τα Σπήλαια της Λέσβου

Στη Λέσβο συναντά κανείς πληθώρα σπηλαίων, λόγω των ασβεστολιθικών πετρωμάτων του νησιού. Πολλά από αυτά έχουν χρησιμοποιηθεί ως χριστιανικοί λατρευτικοί τόποι. Το μεγαλύτερο σπήλαιο του νησιού, με μήκος 120 μ. είναι αυτό του Μαγαρά στην κοινότητα Αλυφαντών. Στην κοινότητα Ταξιαρχών βρίσκεται το σπήλαιο του Αγίου Βαρθολομαίου με ενδιαφέροντα σταλακτιτικό διάκοσμο. Ακόμη, ιδιαίτερο αρχαιολογικό ενδιαφέρον έχει το σπήλαιο του Αγίου Ιωάννη ή Φούσα στην κοινότητα της Μυχούς όπου βρέθηκαν τάφοι του 5ου αι. π.Χ.

Ο Φυτικός πλούτος της Λέσβου

Κύριο χαρακτηριστικό της δασικής χλωρίδας της Λέσβου σήμερα είναι η στενή συσχέτιση των διαφόρων τύπων βλάστησης με τη γεωλογική δομή του νησιού. Η γεωλογική σύσταση της Λέσβου διαιρεί το νησί στις παρακάτω περιοχές με την αντίστοιχη βλάστηση:

- α) Ασβεστολιθικό τμήμα (ανατολική Λέσβος, Χαμάλη, Πηγή, Ίππειος, Καρήνη), όπου κυριαρχεί η ελιά,**
- β) Σχιστολιθικό τμήμα (νοτιοανατολική Λέσβος, Αγιάσος, Γέρα, Πλωμάρι), όπου κυριαρχούν η βελανιδιά και η κασταριά,**
- γ) Οφειολιθικό τμήμα (κεντρική Λέσβος, δυτικά του Ολύμπου «Τσαμλίκ»), με κυρίαρχη την τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*)**
- δ) Ηφαιστειακό τμήμα (κεντρική, βόρεια και δυτική Λέσβος), όπου κυριαρχούν η βελανιδιά, το ροδόδενδρο, η μαύρη πεύκη και από τα φρύγανα η αστοιβή (*Sarcopoterium spinosum*) και η κενταύρια.**

Εντυπωσιακή είναι και η ποώδης βλάστηση του νησιού. Τα δύο είδη ανεμώνας (*Anemone coronaria* & *A. ranonina*) και μαργαρίτας, η κόκκινη αλλά και η πορτοκαλόχρωμη παπαρούνα καθώς και ο ασφόделος ή ασπρόδουλας, ανθοφορούν σε μεγάλες εκτάσεις και δημιουργούν ένα πολύχρωμο θέαμα. Το λεσβιακό Άλυσσο (*Alyssum lesbiacum*) είναι το μοναδικό, όπως φαίνεται, ενδημικό είδος του νησιού, ενώ τα *Rhododendron luteum* και *Haplophyllum megalanthum* είναι φυτά της Ανατολής που στον ελληνικό χώρο έχουν ως αποκλειστικό σημείο εμφάνισής τους τη Λέσβο.

Αξίζει να σημειωθεί ακόμη, ότι στο νησί φύεται το κολχικό, βολβώδες φυτό που ανθίζει με τα πρώτα κρύα του φθινοπώρου. Όλα τα μέρη του φυτού περιέχουν ένα δραστικό δηλητήριο, την κολχικίνη. Σύμφωνα με την παράδοση, με αυτό η Μήδεια, κόρη του βασιλιά της Κολχίδας, σκότωσε τα παιδιά της και έτσι το φυτό πήρε το όνομα κολχικό. Τέλος, συναρπαστικό κομμάτι της χλωρίδας της Λέσβου αποτελούν τα δεκάδες είδη σπάνιων και ακριβοθώρητων ορχιδέων, ενώ υπάρχει και τεράστια ποικιλία μανιταριών, κυρίως στην περιοχή της Αχλαδεράς.

*"Εντυχισμένος είναι ο άνθρωπος ο οποίος
πριν πεθάνει είχε την καλή τύχη να ταξιδέψει
στο Αιγαίο Πέλαγος.
Πουθενά αηλού δεν μπορεί κανείς να περάσει
τόσο εύκολα από την πραγματικότητα στο όνειρο"*

Νίκος Καζαντζάκης

Η Πανίδα της Λέσβου

Η πανίδα του νησιού είναι εξίσου πλούσια με τη χλωρίδα, συνδυάζοντας ζώα της Ανατολής και της Δύσης. Τα σαρκοφάγα που συναντώνται στους ελαιώνες είναι η αλεπού, το κουνάβι και η νυφίτσα. Το πιο σημαντικό θηλαστικό της Λέσβου είναι ο περσικός σκίουρος (*Sciurus anomalus*) ή «γαλιά» όπως το ονομάζουν οι ντόπιοι, που ζει στα παράλια της Μικράς Ασίας και δεν συναντάται πουθενά αλλού στην Ευρώπη εκτός της Λέσβου. Στη Λέσβο υπάρχουν επίσης αμφίβια και ερπετά.

Τοπία και Βιοποικιλότητα

Η Λέσβος είναι ιδιαίτερα προικισμένη ως προς το φυσικό της περιβάλλον. Εμφανίζει μεγάλη ποικιλία τύπων οικοσυστημάτων. Το έντονο ανάγλυφο, η γεινίαση με τα παράλια της Μικράς Ασίας και τα πετρώματα αποτελούν τους βασικούς παράγοντες που δημιουργούν τις συνθήκες για την εμφάνιση μεγάλης ποικιλίας τύπων οικοσυστημάτων. Στο ανατολικό τμήμα του νησιού δεσπόζει ο ορεινός όγκος του Ολύμπου και η χερσόνησος της Αμαλής ενώ μεταξύ τους παρεμβάλλεται το τεκτονικό βύθισμα του κόλπου της Γέρας με την εντυπωσιακή ανατολική ρηξιγενή ακτή του. Συναντώνται μεταμορφωμένα πετρώματα ηλικίας περίπου 300 εκ. ετών όπως μάρμαρα και σχιστόλιθοι. Μεγάλο τμήμα της ανατολικής Λέσβου καλύπτεται από τους εκτενείς ελαιώνες που καλύπτουν λόφους και πλαγιές, στηριζόμενοι στις εντυπωσιακές ξερολιθικές αναβαθμίδες που προσδιορίζουν βαθμιδωτά το τοπίο. Στον ορεινό όγκο του Ολύμπου εμφανίζονται και καλλιέργειες σπάνιες για ένα νησί, όπως οι καστανιόνες στην Αγιάσο και οπωρώνες με κερασιές, μηλιές και αχλαδιές. Στην ανατολική και βόρεια πλευρά του κόλπου Καλλονής αναπτύσσεται εκτεταμένο ώριμο πευκοδάσος. Στο δυτικό τμήμα του νησιού όπου βρίσκεται και το Απολιθωμένο Δάσος, οι κλιματικές συνθήκες αλλάζουν γίνονται ακόμη πιο ξηρές, τα πετρώματα είναι ηφαιστειακά και στο ανάγλυφο επικρατεί ο ορεινός όγκος του Όρδυμνου. Στην περιοχή συναντάται και ο εντυπωσιακός ηφαιστειακός κρατήρας Βατούσας, γιγαντιαίων διαστάσεων στο κέντρο του οποίου βρίσκονται κτισμένα τα χωριά Βατούσα, Πτερούντα, Χίδηρα. Η βλάστηση σε αυτό το τμήμα του νησιού είναι τυπική μεσογειακή φρυγανική βλάστηση, με τους χαμηλούς σφαιρικούς και ακανθώδεις θάμνους ανάμεσα στα προεξέχοντα βράχια. Εντυπωσιακά σε αυτή την περιοχή είναι και τα δάση των βελανιδιών (δρυοδάση) που παλαιότερα οι καρποί τους αποτελούσαν εμπορεύσιμο προϊόν, βασικό για την οικονομία του νησιού. Η περιοχή έχει ενταχθεί στο Δίκτυο Προστασίας της Φύσης «NATURA 2000».

Η Ορνιθοπανίδα της Λέσβου

Ιδανικό μέρος για παρατήρηση πουλιών, η Λέσβος είναι το νησί με την πλουσιότερη ορνιθοπανίδα στο Αιγαίο. Η μεγάλη ποικιλία των βιοτόπων της, αλλά και η θέση της, ακριβώς στη μέση των διαδρομών αποδημίας των πουλιών στην Ανατολική Μεσόγειο, δίνουν την ευκαιρία σε περισσότερα από 300 είδη πουλιών να περνούν, να ξεχειμωνιάζουν ή να φωλιάζουν στο νησί. Σημαντικές περιοχές για παρατήρηση πουλιών είναι η περιοχή του Ολύμπου, η Καλλονή (Προστατευόμενη Περιοχή NATURA 2000), ο Κόλπος της Γέρας, το Πρινοβούνι, η περιοχή Ακρασίου, η περιοχή γύρω από τα Βατερά, περιοχή Λεπέτυμνου, η Σκάλα Πολυχνίτου κ.ά. Στις παράκτιες περιοχές κυκλικά του κόλπου καταμετρούνται συνολικά 17 φυσικοί υγρότοποι, αλλά και τεχνητοί, όπως οι αλυκές, που απαρτίζουν ένα πολύ σημαντικό σύστημα το οποίο φιλοξενεί αξιόλογο αριθμό παρυδάτιων πουλιών μεταναστευτικών και μη, διεθνούς ενδιαφέροντος: Ο «τουρκοτσοπανάκος» είναι ένα από τα σπάνια είδη, το οποίο, από όλη την Ευρώπη, επέλεξε να ζήσει μόνο στους πευκώνες, στην περιοχή του Ολύμπου, της Αχλαδεράς και του Ακρασίου.

Ο «Τουρκοτσοπανάκος»

Το «σμυρνοσίχλονο» μπορεί να το παρατηρήσει κανείς στην Ερεσό, στον Όλυμπο και στην Άγρα. Η καστανόχνηνα είναι σπάνια στον ελληνικό χώρο και φωλιάζει στην περιοχή της Αχλαδεράς. Επίσης, στο νησί συναντάμε και λίγα ζευγάρια μαυροπελαργού. Στη Λέσβο υπάρχουν και λευκοπελαργοί. Στον κόλπο της Καλλονής φωλιάζουν σπάνια υδρόβια πουλιά, όπως ο καλαμοκανάς, η αβοκέτα, ο μικροτσικνιάς, η αλκυόνη, το νεροχελίδονο, ο καλαμόκιρκος, το ποταμογλάρονο, το νανογλάρονο κ.ά. Από τα πιο κοινά πουλιά είναι ο κοσσυφάς, η τσίχλα και το τσιρόνι ή ψαρόνι, που κατοικούν στους ελαιώνες. Στους ορεινούς ελαιώνες ακούγεται το κακάρισμα της νησιώτικης πέρδικας, η φωνή του κούκου και το κελάηδισμα του αηδονιού στα σύδενδρα με τα πλατάνια. Ο τσαλαπετεινός φωλιάζει σε κουφάλες του ελαιώνα.

Μονοπάτια

Ο τρίτος άξονας ανάπτυξης βιωματικού τουρισμού στη Λέσβο αφορά περιπατητικές διαδρομές στα μονοπάτια της Λέσβου που δίνουν τη δυνατότητα στους επισκέπτες να αποκτήσουν με όλες τους τις αισθήσεις την αίσθηση του νησιού: το τοπίο, τις μυρωδιές, τα χωριά, τους ανθρώπους, τους τόπους μνήμης και πνευματικότητας, τη θάλασσα, τις πηγές.

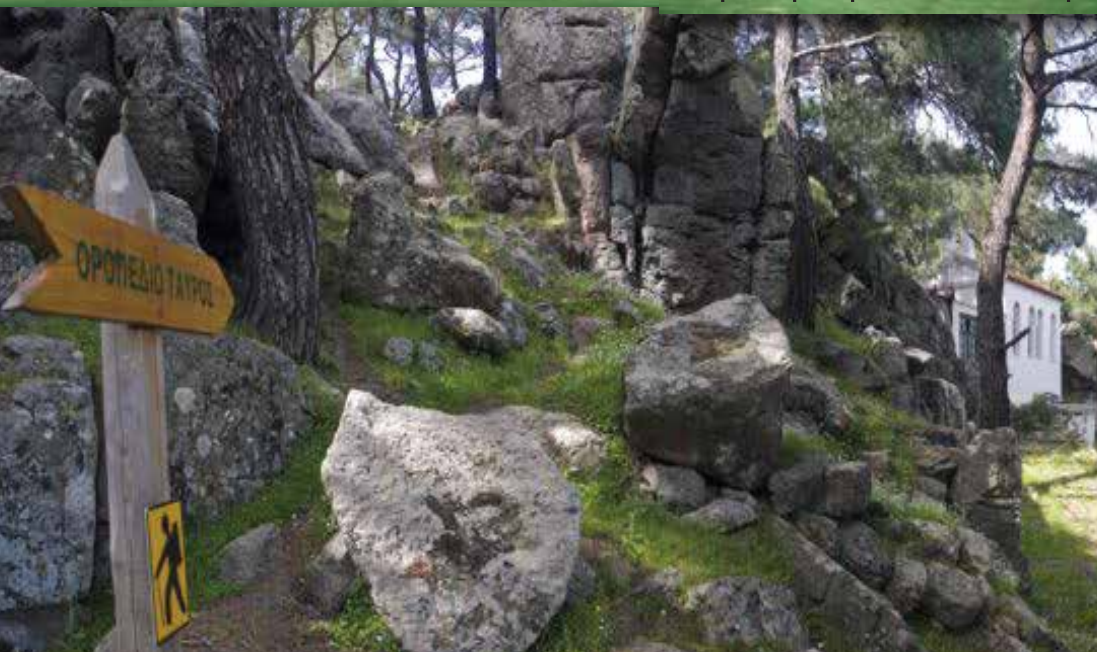
Λουτρόπολη Θερμής

Διαδρομή από Κώμη και Πηγή προς οροπέδιο Ταύρου. Διαδρομή που διασχίζει τη Λουτρόπολη και άλλα πέντε χωριά. Τους Πύργους, Μυστεγνά, Νέες Κυδωνιές, Πηγή και Κώμη. Η διαδρομή αυτή έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς οι περιπατητές μπορούν να έρθουν σε επαφή με την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της περιοχής των Πύργων, αλλά και τις λουτρικές εγκαταστάσεις με τα ιαματικά νερά στη Θερμή, τα γραφικά καφενεδάκια, τα σπίτια με τα περιβόλια και τα παλιά αρχοντικά. Η παρουσία του Μεγάλου Τζαμιού, τα παλιά λιοτρίβια και οι περίτεχνες βρύσες αποτελούν αξιόλογες τοποθεσίες τουριστικού ενδιαφέροντος. Η διαδρομή, μέσα από τη γραφική Σκάλα Μυστεγνών προσφέρει μοναδική αίσθηση του Αιγαίου έτσι όπως μπορεί να ενώνει και να χωρίζει ανθρώπους και στεριές.

Μήθυμνα

Διαδρομή από το Μόλυβο, Συκαμιά, Άη Λιάς, Κρύα Βρύση, Λεπέτυμνος. Η διαδρομή αυτή λαμβάνει χώρα μέσα σε ένα μαγικό μεσογειακό τοπίο με θέα προς την ανατολική αλλά και βόρεια ακτή των τουρκικών παραλιών. Πρόκειται ίσως για την πιο γραφική διαδρομή του νησιού που συνδυάζει όλα αυτά τα πολιτισμικά και φυσικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη Λέσβο. Ο περίπατος αρχικά μέσα από τον αμφιθεατρικό Μόλυβο, αποτελεί ακόμη πηγή έμπνευσης πολλών καλλιτεχνών. Το μεσαιωνικό κάστρο που δεσπάζει στην κορυφή στεφανώνει έναν

Περιπατητικό μονοπάτι στον Ταύρο

οικισμό μοναδικού κάλλους. Πέτρινα σπίτια, αρχοντικά, λιθόστρωτα δρομάκια που καταλήγουν σε ένα από τα πιο γραφικά λιμάνια του Ανατολικού Αιγαίου. Κοντά στο Μόλυβο, η παραθαλάσσια περιοχή της Εφταλούς με τις ιαματικές της πηγές και τα καταγάλανα νερά του κόλπου αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής. Κομμάτι της διαδρομής περνά από τη Συκαμιά, σε μια απότομη πλαγιά μέσα σε πλατάνια και ρεματιές. Το επίνειό της, η Σκάλα Συκαμιάς είναι η πιο όμορφη γωνιά της Λέσβου με το ξωκλήσι της Παναγιάς της Γοργόνας να δεσπόζει πάνω στο βράχο. Αυτή η περιπατητική διαδρομή, αναμφισβήτητα συνδυάζει αναψυχή, ξεκούραση, περιπέτεια και χαλάρωση στις ιαματικές πηγές.

🌿 Αγία Παρασκευή 🌿

Διαδρομή από το Μετόχι Ταξιαρχών της Ιεράς Μονής Λειμώνος, Κρεμαστές, Πέτρινο Γεφύρι Κρεμαστής, Στιβωτά.

Πρόκειται για μια διαδρομή σε προστατευόμενη περιοχή αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Γύρω από την κωμόπολη της Αγ. Παρασκευής βρίσκονται οι σημαντικότεροι αρχαιολογικοί τόποι της Λέσβου μέσα σε ένα τοπίο από ελιές, πεύκα, με πτηνά και πρόβατα. Αρχαία λιθόστρωτα μονοπάτια, υδρόμυλοι, και ελαιοτριβεία, πατητήρια, γεφύρια και ξωκλήσια πλαισιώνουν ερείπια αρχαίων και πρωτοχριστιανικών ναών (Ναός της Κλοπεδής, Παλαιοχριστιανική Βασιλική του Χαλινάδου). Το γεφύρι της Κρεμαστής αποτελεί αξιόλογο αξιοθέατο. Η έδρα του πρώην Δήμου, η Αγ. Παρασκευή είναι μια γραφική κωμόπολη με αρχοντικά νεοκλασικού ρυθμού, πλακόστρωτα καλντερίμια και τοπικό πολιτισμό με έντονο λαογραφικό ενδιαφέρον.

Το γεφύρι της Κρεμαστής

Μήθυμνα

Μανταμάδου

Διαδρομή Πεδή, Μανκάτσα, Αγ. Στέφανος. Μετά την τοποθεσία Πεδή πριν τον Μανταμάδο, περνάμε από τη γέφυρα του Ασπροποτάμου και ακολουθούμε τον αγροτικό δρόμο αριστερά που είναι σηματοδοτημένος για να φθάσουμε στους καταρράκτες της Μανκάτσας. Αν από την Πεδή στρίψουμε δεξιά στον ασφάλτινο δρόμο, οδηγούμαστε στην περιοχή του Αγ. Στεφάνου όπου βρίσκεται το παραδοσιακό κεραμικό εργαστήριο με τους κλίβανους και το οποίο χρησιμοποιεί ακόμα πηλό από τον περιβάλλοντα χώρο με μια τεχνική που διαιωνίζεται από την αρχαιότητα, αναδεικνύοντας τη μοναδική κεραμική τέχνη του νησιού. Λόγω δε της ηφαιστειακής δομής του υποστρώματος που χρησιμοποιείται για την κατασκευή του πηλού, αυτός γίνεται πορώδης με αποτέλεσμα να κρυώνει το νερό που περιέχουν τα κουμάρια ή λαγίνια του Μανταμάδου.

Πλωμαρίου

Διαδρομή Σεδούντα, Πλωμαριποχώρια. Το εκπληκτικής φυσικής ομορφιάς μονοπάτι στη ρεματιά του Σεδούντα ποταμού, συνδέει σχεδόν όλα τα χωριά του Πλωμαρίου. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η πολιτιστική κληρονομιά του οικιστικού ιστού του φημισμένου αυτού χωριού της Νότιας Λέσβου. Επίσης στην ίδια περιοχή μπορείτε να επιλέξετε τη διαδρομή από Αμπελικό προς «Τσίγκο» καθώς και την μαγευτική διαδρομή από Ακράσι προς παραλία της Δρώτας μέσα από τις ρεματιές, το ποτάμι και τον παλιό οικισμό της Δρώτας.

Πλωμάρι. Σεδούντας ποταμός

Μανταμάδος. Ο καταρράκτης της Μανκάτσα

Πολιχνίτου

Διαδρομή Πολιχνίτου, Βασιλικών. Περιδιαβαίνοντας τα χωριά του Πολιχνίτου, θα συναντήσετε αρκετά μνημεία λαξευτής πέτρας. Επίσης στη διαδρομή προς τα Βασιλικά οι «δρόμοι» του γλυκάνισου οδηγούν σε νερόμυλους, βρύσες, και προϊστορικές τοποθεσίες. Σημαντικό σημείο αναφοράς ο δρόμος που οδηγεί στην Αρχαία Πύρρα της Αχλαδεράς. Στο δρόμο προς τα Βατερά δε, μπορείτε να ακολουθήσετε και τη διαδρομή του Αλμυροπόταμου με τον γνωστό υγρότοπο, τους νερόμυλους και τα θερμά λουτρά που θα σας συναρπάσει.

Αλμυροπόταμος

Σιγρίου - Ερεσού – Αντίσης

Διαδρομές Απολιθωμένου Δάσους. Μπορείτε να περπατήσετε τις χαραγμένες διαδρομές εξερευνώντας το Απολιθωμένο Δάσος. Οι περιπατητές δε, έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν με ειδικό σκάφος τον βυθό στο κοντινό νησάκι Νησιώπη.

Διαδρομή Λάφαρνα, Γαβαθάς, αρχαία Άντισα. Η πανέμορφη διαδρομή από τον όρμο των Λαψάρνων προς το λιμανάκι του Γαβαθά με τελικό προορισμό την αρχαία Άντισα (Οβρειόκαστρο), είναι διάσπαρτη από πολιτιστικά μνημεία.

Πάρκο Απολιθωμένου Δάσους

Μονή Πυθαρίου

Διαδρομή Ερεσός, Σκάλα Ερεσού.

Στη διαδρομή αυτή από το κεφαλοχώρ προς τη Σκάλα του συναντάμε τον υγρότοπο του Χαλάντρα, την αρχαία Ερεσό και την παλαιοχριστιανική του Αγίου Αντρέα με τα ψηφιδωτά. Στην περιοχή βρίσκεται και η μονή Πυθαρίου με την περίφημη λίμνη και το εκπληκτικό τοπίο.

Αγιάσου

Διαδρομή Καρίνη, Σταυρί. Ξεκινάει από την εξαιρετικού φυσικού κάλους «Καρίνη» και μέσω της «Πατουμένης» φθάνει στο «Σταυρί» της Αγιάσου, το πανέμορφο παραδοσιακό κεφαλοχώρι του νησιού με την εκκλησία της Παναγίας και την έντονη πολιτιστική δραστηριότητα διαχρονικά.

Διαδρομή Ασώματος, Άγιοι Ανάργυροι. Από τον Ασώματο όπου βρίσκεται και το περιβαλλοντικό κέντρο του νησιού, η μοναδική αυτή περιβαλλοντική διαδρομή καταλήγει στους Αγίους Ανάργυρους με το ποτάμι, την πυκνή βλάστηση, τους νερόμυλους και το εκκλησάκι των Αγίων Ανάργυρων.

Προς Αγίους Ανάργυρους

Καρίνη

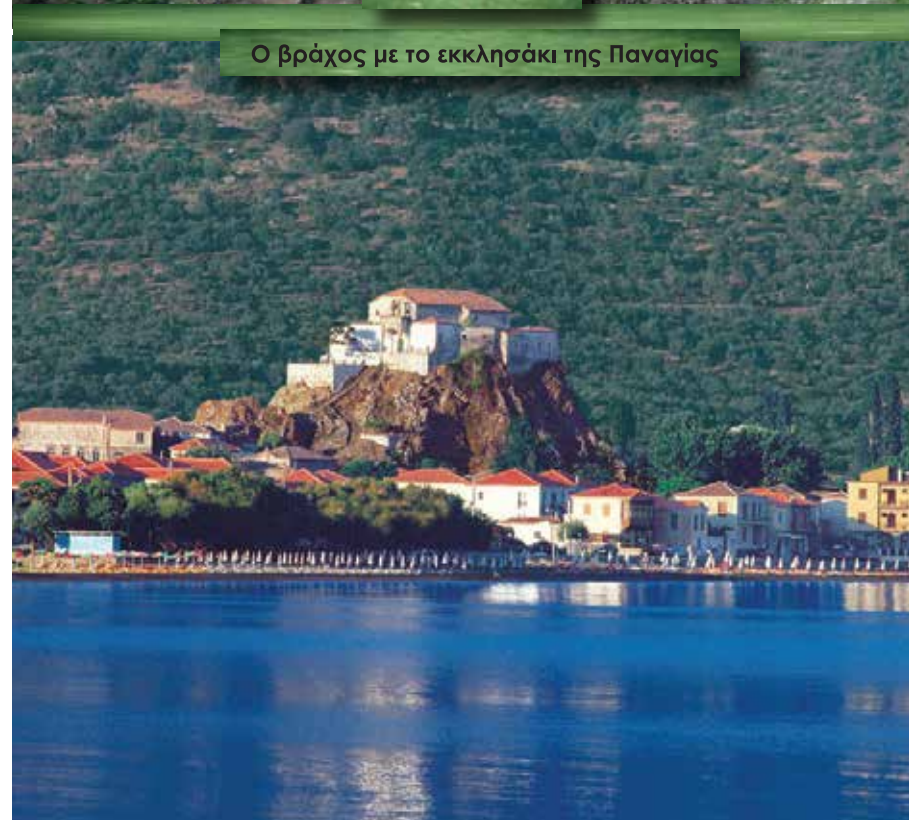
Διαδρομή Πέτρα, Κλαπάδος, Λαφιώνα, Άγιος Αλέξανδρος. Πρώτος σταθμός είναι το ερειπωμένο χωριό "Κλαπάδος" που υπήρξε πεδίο των τελευταίων νικηφόρων μαχών των ελληνικών στρατευμάτων κατά των τουρκικών το Δεκέμβριο του 1912 για την απελευθέρωση της Λέσβου.

Ο καταρράκτης του Κλαπάδου είναι καλά κρυμμένος μέσα στο δάσος που περιβάλλει το ερειπωμένο χωριό. Σε μικρή απόσταση, αφού στρίψει κάποιος αριστερά στο χωματόδρομο ερχόμενος από την Καλλονή προς Πέτρα και πριν φτάσει στο χωριό, συναντά στα αριστερά του ένα μεγάλο ξέφωτο. Αφού παρκάρει εκεί, στο βάθος υπάρχει ένα μονοπάτι που προχωράει μέσα στο δάσος και φθάνει στον καταρράκτη. Το ύψος του, είναι περίπου 15-16 μέτρα. Η όλη θέα της διαδρομής είναι μοναδική, αφού μέσα από τα δάση μπορεί κανείς να αντικρίσει στο βάθος όλες τις παραλίες και τα χωριά του βόρειου τμήματος του νησιού (από το ακρωτήριο Πετεινός - Αναξος - Πέτρα - Μήθυμνα - Εφταλού ως τη Συκαμιά). Νοτιοδυτικά βλέπουμε τον Κόλπο της Καλλονής, ενώ ανατολικά φαίνεται ο απέραντος κάμπος των ελαιοκτημάτων της περιοχής Στύψης - Αγ. Παρασκευής. Διασχίζοντας τον όμορφο οικισμό της Λαφιώνας, απ' όπου κανείς μπορεί να οδηγηθεί στην Πέτρα, διαμέσου της επαρχιακής οδού, ή στην Άναξο από τους αγροτικούς δρόμους, φτάνουμε στην αρχαιολογική περιοχή των παλαιοχριστιανικών εκκλησιών και του βυζαντινού οικισμού Αγ. Αλεξάνδρου. Πάνω από την Πέτρα στην κορυφή του λόφου βρίσκεται ο παραδοσιακός οικισμός Πετρί. Ακολουθώντας το μονοπάτι φθάνουμε στη ρεματιά της Λιγ(ι)ώνας με τους 17 νερόμυλους.

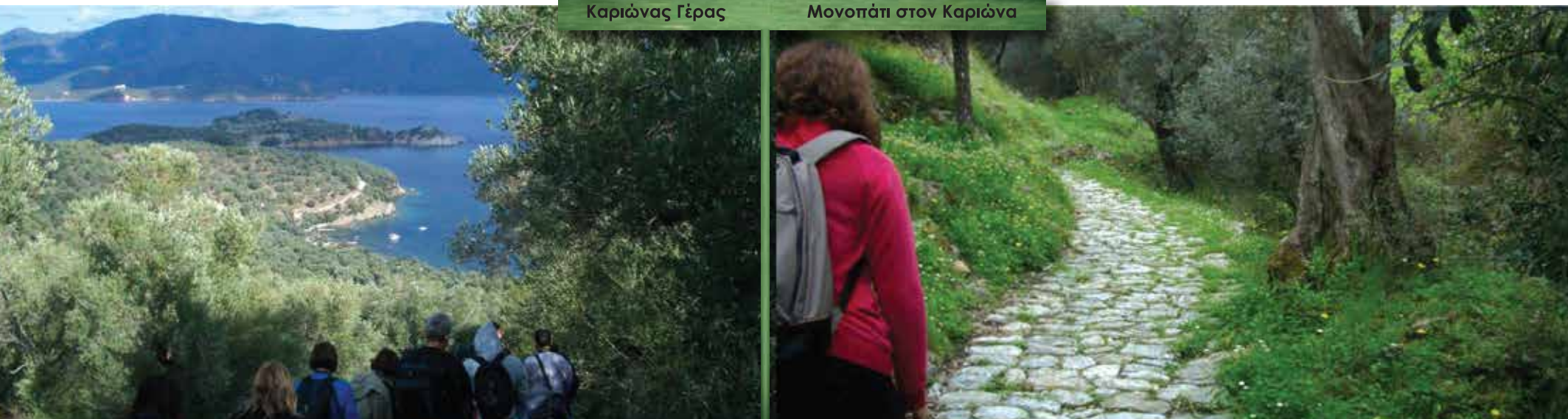

Προς Λιγώνα

Ο βράχος με το εκκλησάκι της Παναγίας

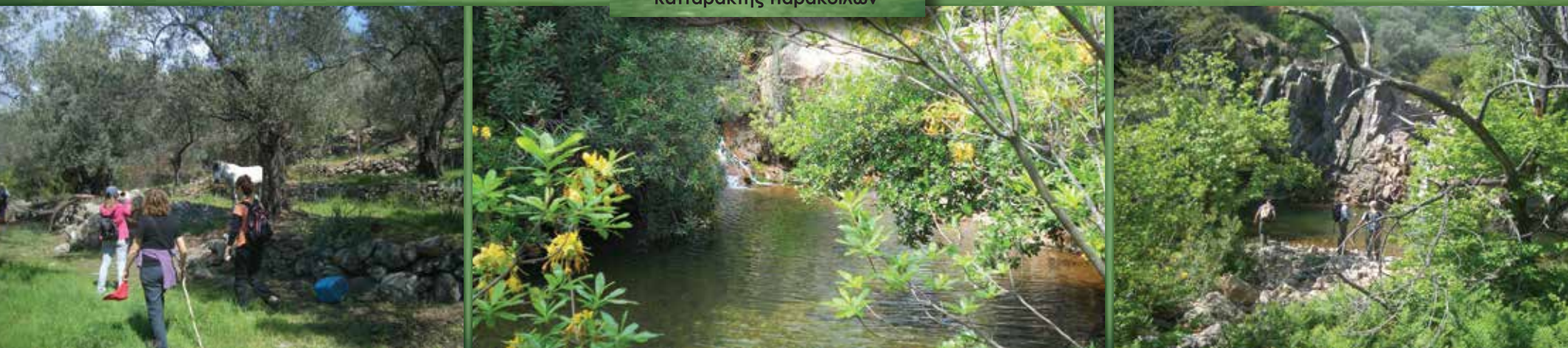
Διαδρομή Καριώνα, Σορόκου. Στο οροπέδιο του Καριώνα στη Γέρα υπάρχει το μονοπάτι από το μεσαιωνικό κάστρο «Παλαιόκαστρο» προς τον Σορόκο, μια περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλους. Είναι η παλιά διαδρομή των Γεραγωγών προς την Παναγία της Αγιάσου. Εδώ συναντάμε τα χωριά της Γέρας με τα πολλά μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς.

Καριώνας Γέρας

Μονοπάτι στον Καριώνα

Επίσης καταπληκτικές περιπατηκές διαδρομές υπάρχουν στην περιοχή της Αμαλής στη Μυτιλήνη και στα Παράκοιλα της Καλλονής!

Κατάρακτης Παρακοίλων

Η Λέσβος είναι ένα νησί που αν δεν το περπατήσει κανείς χάνει μεγάλο μέρος της γοητείας του γιατί δίνει το μέτρο και την κλίμακα της ομορφιάς του μεσογειακού τοπίου. Για αυτό τα τελευταία χρόνια έχει χαρτογραφηθεί το δίκτυο περιπατητικών διαδρομών της Λέσβου, προκειμένου το νησί να αξιοποιήσει τις μοναδικές δυνατότητες που έχει στην ανάπτυξη του βιωματικού τουρισμού ή τουρισμού εμπειριών.

*"Πουθενά σε κανένα άηλιο μέρος τον κόσμο, ο ήλιος και η σελήνη
δεν συμβασιλεύουν τόσο αρμονικά, δεν μοιράζονται τόσο ακριβοδίκαια
την ισχύ τους όσο επάνω σε αυτό το κομμάτι γης, που κάποτε ποιος ξέρει
ποιος θεός έκοψε και φύσηξε μακριά, ίδιο πλατανόφυλλο, καταμεσής του πελάγους."*

(Οδυσσέας Ελύτης)

Αρχαία Άντισα. Φώτο: Τζέλη Χατζηδημητρίου

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΕΣΒΟΥ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής
Ανάπτυξης

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ελλάδας και
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΔΗΜΟΣ
ΛΕΣΒΟΥ

